

Otvorena diskriminacija

Diskriminacija po osnovu nacionalnosti i politike prilikom zaposlenja je prisutna, kako na državnom tako na lokalnom nivou. Sve nacionalnosti, osim Crnogorske su diskriminirane, ali je posebno nizak broj zaposlenih predstavnika RE populacije - alarmantan

Iako je pravo o autentičnoj zastupljenosti obezbjeđeno svim nacionalnim zajednicama u Crnoj Gori, Romi ovo pravo, koje im garantuje Ustav, još ne mogu da ostvare. Uprkos izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama i Zakona o izboru odbornika i poslanika, izborni sistem ne dozvoljava manjinsko predstavljanje Roma kroz zagarantovane mandate.

Podaci MONSTAT-a kazuju da 6.251 Roma i 2.054 Egipćana živi u Crnoj Gori. Pripadnici ove nacionalne manjine žive u ekstremno teškim uslovima. Brojna istraživanja, vladina i nevladina dokumenta preciziraju da život pripadnika ove manjine prate brojne barijere - stigma, diskriminacija; problemi u pristupu

obrazovanju, zapošljenu, stanovanju, liječenju, ličnim dokumentima...

Kao jedan od ključnih problema uočen je upravo taj što Romi nemaju svoje predstavnike ni na jednom nivou vlasti - u državnim i opštinskim institucijama. Od uvođenja višestranačja Romi nijesu imali svog autentičnog predstavnika u Skupštini Crne Gore.

Iz Romskog savjeta više puta je upozoravano da tom narodu nije pružena ni minimalna šansa da prođu cenzus predviđen Zakonom o izboru odbornika i poslanika i da je besmisleno da za Rome važi is-

ti cenzus kao i za ostale manjinske zajednice, jer su sve manjine brojnije od romske zajednice. Neke čak i do osam puta.

Računica, koju su iznosili u Romskom savjetu, govori da je nemoguće da zajednica, koja u ukupnoj strukturi stanovništva učestvuje sa 1%, može prikupiti 0,70% glasova - to je nešto malo više od 3000 glasova u zavisnosti od procenta izlaznosti.

Upozoravali su da od 6000 Roma koliko ih je zvanično u Crnoj Gori treba oduzeti broj izbjeglica

Muhamed Uković, potpredsjednik Romskog savjeta: „Neophodno je po sistemu afirmativne akcije romskoj zajednici ponuditi isto rješenje koje važi i za hrvatsku nacionalnu zajednicu, dakle smanjenje aktuelnog cenzusa na prihvatljivih 0,35%”

koji nemaju biračko pravo, kao i broj onih koji nemaju dokumenta. Po njihovoj računici samo je nešto više od 2000 Roma sa biračkim pravom, što je nedovoljno za jedan poslanički mandat.

Kako bi se izašlo iz političke izolovanosti i marginalizovanosti, tražili su da se postojeći cenzus koji se primjenjuje za Rome smanji sa 0,70 na 0,35 odsto procenata važećih glasova.

„Niko od predstavnika političkih partija nije prihvatio ovaj prijedlog, osim predstavnika Pozitivne. Simptomatično je da ovaj predlog nijesu prihvatili čak ni predstavnici partija manjinskih zajednica, što je najbolji indikator kako su Romi prihvaćeni u crnogorskom društvu i koliko je ono demokratsko”, kaže za *Monitor* **Muhamed Uković**, potpredsjednik Romskog savjeta.

U izvještaju *Monitoring građanskog društva*, koji je objavljen krajem septembra, navodi se da u javnoj administraciji u Crnoj Gori radi oko 58 hiljada ljudi, te da etnička struktura zaposlenih ne odgovara etničkoj strukturi društva. Oko 80% Crnogoraca zaposleno je u javnoj administraciji, iako ih u društvu ima oko 45%. Diskriminacija po osnovu nacionalnosti i politike prilikom zaposlenja je prisutna, kako na državnom tako na lokalnom nivou. Sve nacionalnosti, osim Crnogorske, su diskriminisane, ali je posebno nizak broj zaposlenih predstavnika RE populacije alarmantan, navodi se u izvještaju koji su pripremili Građanska alijansa, Udruženje Egipćana, Centar za romske inicijative, Forum MNE i NVO *Ruža*.

„Romi su uglavnom zastupljeni u preduzećima za komunalnu djelatnost kroz angažovanje na održavanju

foto: cedem

Nejednake mogućnosti za učešće u izbornom procesu, uz nedostatak kadrova i nedovoljno razvijenu svijest romske zajednice o pravima koja im pripadaju, ne mogu doprinijeti većem učešću Roma i Romkinja u društvenom životu Crne Gore na čemu Brisel jasno insistira”, kaže za *Monitor* **Marija Vuksanović iz CEDEM-a**

ulične higijene. To stanje ima brojne negativne posledice od gubljenja motivacije za dalju edukaciju jer i oni Romi koji završe srednju školu imaju jedini izbor zaposlenje u komunalnom preduzeću”, kaže za *Monitor* **Milena Čarapić**, asistentkinja na programu ljudskih

prava u Građanskoj alijansi.

Ona smatra da je potrebno kroz mjere pozitivne afirmacije donijeti rješenja koja će omogućiti Romima da imaju svoje predstavnike prije svega u Skupštini. „GA ovu ideju odavno zagovara ali do sada nije bilo razumijevanja od zakonodavca, čini nam se da ni sami Romi još uvijek nijesu dovoljno jedinstveni i glasni po ovom pitanju. Mišljenja smo da kao što je ovakva mjera uvedena za hrvatski manjinski narod, po istom sistemu to treba primijeniti i za romski manjinski narod u Crnoj Gori”, kaže Čarapić.

Hrvatskoj nacionalnoj zajednici omogućeno je da ukoliko osvoje 0,35 odsto glasova imaju jednog poslanika. Još nema političke volje da se isto omogući i romskoj zajednici.

„Politička izolacija u crnogorskom društvu Rome dovodi do same ivice ponora i tihe asimilacije. Stoga ako se oni koji odlučuju o sudbini Roma istinski zalažu za integraciju romske zajednice u crnogorsko društvo, onda je neophodno po sistemu afirmativne akcije romskoj zajednici ponuditi isto rješenje koje važi i za hrvatsku nacionalnu zajednicu, dakle smanjenje aktuelnog cenzusa na prihvatljivih 0,35%. Svako drugo rješenje vodi daljnjoj segregaciji, izolaciji i asimilaciji romske nacionalne zajednice u Crnoj Gori”, kaže Uković.

Grupa nevladinih organizacija je u pomenutom izvještaju preporučila Skupštini da donese izmjene i dopune Izbornog zakona kako bi se romskoj i egipćanskoj populaciji omogućilo da imaju autentičnog predstavnika u Skupštini, kao i sve ostale manjine.

Slične preporuke stižu i iz Brisela: „Podzastupljenost Roma je vidljiva i na političkom planu, zbog različitih izbornih pravila koja važe za ovu

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

Građanske
inicijative

MCMD

Tekst objavljujemo u okviru projekta MCMD-a *Politička diskriminacija – primjeri, osnovi, uzroci i posljedice*, koji finansira EU posredstvom Centra za građansko obrazovanje (CGO) i Građanskih inicijativa (GI). Iznijeti stavovi su mišljenja MCMD i ni na koji način ne mogu biti interpretirani kao zvanični stav EU.

zajednicu, na šta jasno ukazuje i Evropska komisija u posljednjem Izvještaju o napretku. Nejednake mogućnosti za učešće u izbornom procesu, uz nedostatak kadrova i nedovoljno razvijenu svijest romske zajednice o pravima koja im pripadaju, ne mogu doprinijeti većem učešću Roma i Romkinja u društvenom životu Crne Gore, na čemu Brisel jasno insistira", kaže za *Monitor* **Marija Vuksanović** iz CEDEM-a. Ona ističe da političke partije treba da pokažu spremnost da kroz izmjene

Romi u Crnoj Gori nemaju svoje predstavnike ni na jednom nivou vlasti – ni državnom, ni opštinskim. Od uvođenja višestranačja Romi nijesu imali svog autentičnog predstavnika u Skupštini Crne Gore

izbornog zakonodavstva stvore uslove za političko predstavljanje romske zajednice, što do sada nije bio slučaj.

U Romskom savjetu i NVO organizacijama smatraju da bi se manjim izbornim cenzusom stvorili preduslovi da se Romi i Egipćani politički organizuju i formiraju svoju nacionalnu stranku.

Pitanje je koliko bi to blagonaklono dočekale postojeće političke stranke, posebno DPS. Ostalo je zabilježeno da je tokom prošlogodišnjih predsjedničkih izbora u podgoričkim naseljima Konik i Vrela Ribnička upisano čak 520 novih glasača, kao i da su aktivisti DPS-a kupovali glasove pripadnika romske i egipćanske zajednice za 30 eura. One koji rade u Javnom komunalnom preduzeću ucjenjivali su da će izgubiti posao ako ne glasaju ko ga treba.

Predrag NIKOLIĆ

CRNOGORSKI TURIZAM I GRAĐEVINSKA MAFIJA

Olako zgrtanje miliona

Sva priča o našem turizmu praktično se svela na priču o investicijama. Gotovo niko ne govori o gostima, njihovim željama, potrebama, preferencijama. Zato više kod nas turizam nije mukotrpan posao i zanat, već sektor da se nešto ugrabi. Preovladala je švercerska logika i ona ubija ovu privrednu djelatnost", kaže za *Monitor* poznati turistički radnik **Džaudet-Džo Abazović**.

Sličnog je mišljenja dekan Fakulteta za biznis i turizam dr **Rade Ratković**. „Ispada da je najvažnije da gradimo, pa da neko dođe i kupi stan", navodi on.

Oni s boljim pamćenjem sjetit će se da su prije samo šest godina, u vrijeme investicionog ludovanja, neki preduzetnici s Primorja govorili da će se ispuniti „crnogorski san". Uvjeravali su puk da će „brzo doći vrijeme kada će svaki Crnogorac primati hiljadu eura mjesečno, a da ništa neće raditi".

Taj način razmišljanja, ta nakažna logika i štetočinska praksa dovela je do poražavajućih rezultata na cijelom Crnogorskom primorju, što se najbolje može vidjeti u Budvi. U tzv. metropoli crnogorskog turizma građevinska euforija ne jenjava. Prema podacima s posljednjeg popisa Budva je grad u kojem ima pet hiljada stanova više nego stanovnika.

Opštinski Sekretarijat za privredu i finansije u Budvi kroz turističku taksu legalizovao je u vikend stanovima oko 35 hiljada ležajeva, što je skoro tri puta više nego u hotelskom smještaju na području te lokalne samouprave. U nekim dokumentima crnogorske Vlade čak se navodi da je Budva prostor u kojem više nema mjesta za hotele.